

По това послѣ избраха во Враца една за такова богоугодно и челоуѣкополюзно дѣло дѣвица, и пратиха я въ Плевенъ, гдѣто, като сѣде нѣкое довольно время, при оная тамошна наставница (даскалица), научисе способно и препристойно, щото да се постави какъ свѣтило на свѣщникъ, и да свѣти (сіе) каквото Денница между небесни звѣзды, така и та между своего си женскаго пола и рода да сіе. Учредиха едно многолѣпно училище во Враца, но не ми е вѣстно въ коя година, и поставиха я наставница, за да учи въ него дѣвицы (момичета) Врачански. Въ това училище учать споредъ онова писмо що имамъ въ прешедшее лѣто, 1845-е, сто и тридесять (130) момичета; а въ Плевненское 90. Успѣвать болгарскія дѣвицы въ тѣя две училища презрядно и пре-хвально. Каквото самъ слушалъ отъ самослышательны зри-тели, неисказана е и неописана оная благодарность, коя имать тамошни жители, като гледать и слушать отъ тѣя пѣжни и предраги дѣвически уста своихъ чадъ да произносать и отъ устъ да говорятъ соборно божественни и благоуравни реченія, вѣроясповѣдни же и политични; и да славать соборно и представленно величіе божіе и тѣя женскаго пола божіи зданія. Легка персть имашъ, преблагенная Еугеніе! Мати, богочестивѣйшаго Епископа Врацы Агапія. Ты, коя си от-дала тоя священный и духовный плодъ, тыже, положи това первое въ твой родъ божественное и благоплодное въ чело-вѣцѣхъ небесное дарованіе. Ты перва благодареніемъ твоимъ показа на свѣтъ въ болгарскія народъ онова, кое въ толкува вѣкове сильни и крѣпки не устроиша. . . . ты Божиимъ благо-воленіемъ, и сосъ усердное содѣйствіе сына своего, като учреди тѣя два вертограды (красны градины) и насѣя въ нихъ таквія сажденія, кои раждать многоцѣнни рожбы и издавать пребрасни и благоуханши цѣтове, въ малко время получи часть въ наслажденія тѣхни и благоуханія, но по смерти своей всегдашна и вѣчнопамятна иманъ слава и хвала. . . . Легка персть имашъ Вазобразительнице болгарска!¹⁾ На тѣя

¹⁾ По-нататкъ Ф. расправя, че еп. Агапій ревностно прѣдстоявалъ за полезаното прѣподаване и изобио за благоустройството на 2-ти дѣвически училища, както и за другитѣ 2 взаимни малки училища въ Враца: „сочинява части отъ свято писаніе и отъ други нравности списанія изъ Греческо първообразіе, преведатъ на болгарскій и преподаватъ ги въ тѣя новоучрежденіи училища“. — Отъ другъ изворъ знаемъ, че по прѣдстояваніе на истиа епископъ се е надвигнало народно жижско училище въ Плевенъ на 1842. Споредъ мѣстопроисхода си (костендилско), той наиза да е българинъ. На училищата въ Враца и Плевенъ се пала да извадѣтъ на видѣло жизнедѣятелността на тоя свой благодаритель и, въ всѣки случай, рѣдѣкъ за връмето си пастиръ, който заедно съ епархията на Софронія сѣнашъ е наследилъ и неговитѣ чувства.